

**Antep Savunmasının
Millî Mücadele Dönemi
Ulusal ve Yerel Basındaki
Yansımaları Üzerine
Bir Değerlendirme**

**A Review on the Reflections
of the Defense
of Antep in the National
and Local Press During
the National Struggle**

İsmail Hakkı Üzüm

Antep Savunmasının Millî Mücadele Dönemi Ulusal ve Yerel Basındaki Yansımaları Üzerine Bir Değerlendirme

*İsmail Hakkı Üzüm**

Özet

Millî Mücadeleyi destekleyen ulusal basın, işgallere karşı bir kamuoyu oluşturmayı, halkı tek amaç doğrultusunda birleştirmeyi hedeflemiştir. İşgallere karşı halkı bilinçlendirmeye ve Millî Mücadele ruhunu oluşturmaya çalışmıştır. Ayrıca Anadolu'nun muhtelif yerlerinde gerçekleşen işgalleri, cephelerde yaşanan savaşları, istila edilmiş şehirleri ve yaşananları ülke dışına da taşımaya çalışmış ve işgallerin tamamen haksız yere yapıldığını sürekli bir şekilde beyan etmiştir. Antep'te yaşanan olaylar da gazeteler aracılığıyla tüm yurda aktarılmış, işgallerin masum bir halka karşı yapıldığı, insanlık suçları işlendiği belirtilmiş ve savaş boyunca Antep halkına büyük bir destek verilmiştir. Bu çalışmada Millî Mücadele dönemi ulusal çapta yayın yapan belirli gazeteler ve sayıları, tespit edilen yerel gazeteler göz önüne alınarak haberler değerlendirilmiştir. Çalışma genel olarak üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, 1918 yılının sonu ve 1919 yılı olarak ele alınmış olup burada Antep'teki işgallere yönelik yapılan protesto ve mitingler ile ilgili gazete haberleri incelenmiştir. İkinci bölümde, 1920 yılında Antep'te savaş başladığı için burada şehir ve çevresindeki çatışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise 1921 yılında şehirde açlık, cephane tedariki ve kötü hava koşullarının etkisiyle mücadeleler son safhaya ulaşmış, şehir "Gazi" unvanı ile taltif edilmiş ve ateşkes gerçekleşmiştir. Bu ateşkes ile Antep'te yaşanan çatışmalar durmuş ve Fransızlar şehri ele geçirmişlerdir. Ancak bu durum Antep'in vatanın bölünmez bir parçası olduğu vurgusu ile ulusal basında yer almış Antep'in kahramanlığı, Gazi oluşu, mücadelesi burada değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Millî Mücadele, Antep Savunması, Ulusal ve Yerel Basın, Gazete Haberleri

* Gaziantep Üniversitesi, ismailhakkizum[at]gmail.com, ORCID: 0000-0001-8809-6147

A Review on the Reflections of the Defense of Antep in the National and Local Press During the National Struggle

Abstract

The national press which supported the national struggle aimed to create a public opinion against the occupations and to unite the people for a single purpose. They tried to raise awareness of the people against the occupations and to create the spirit of national struggle. In addition, they tried to carry the occupations that took place in various parts of Anatolia, the wars on the fronts, what happened in the invaded cities outside the country and they constatly declared that the occupations were completely unjustified. The events in Antep were also reported all over the country through newspapers, it was stated that the occupations were made against the innocent people, crimes against humanity were committed, and thus great support was given to the people of Antep throughout the war. In this study, the news was evaluated by taking into consideration certain national newspapers and local newspapers whose numbers were determined during the period of National Struggle. The study consists of three parts in general. The first part is considered as the end of 1918 and the year 1919, and newspaper reports about the protests and rallies against the occupations in Antep are examined. In the second part, since the war started in Antep in 1920, the conflicts in the city and its surroundings are covered. In the third part, in 1921, the struggles with the effect of hunger, ammuniton supply and bad weather conditions in the city reached the final stage, the city was awarded with the title of "Veteran" and a ceasefire took place. With this ceasefire the conflicts in Antep stopped and the French captured the city. However, this situation took place in the national press with the emphasis that Antep is an indivisible part of the homeland. Antep's heroism, its becoming a veteran and struggle were evaluated in this section.

Keywords

National Struggle, Antep Defense, National and Local Press, Newspaper News

1. Giriş

Antep Savunması olarak nitelendirilen süreç batılı devletlerden özellikle İngiltere ve Fransa'nın uzun yıllar boyunca Ortadoğu politikalarının zorunlu bir neticesi olarak vuku bulmuştur. İngiltere, coğrafi keşifler ve sanayi devrimi gibi gelişmelerden sonra denizlerde üstünlük kurarak ticari amaçlarla stratejik bölgelere yerleşmiş, özellikle Mısır, Kıbrıs, Basra bölgelerinde Hindistan yolu için Ortadoğu'da hakimiyetini kurmuştur. Fransa da Mısır topraklarına askeri çıkarma yapıp¹ Suriye-Lübnan bölgesinde misyonerlik faaliyetleri sürdürerek, özellikle Dürzi-Maruni çatışmalarında taraf tutarak² Çukurova bölgesinde konsolosluk faaliyetleri yürüterek ve Ermenilere yönelik himaye politikaları uygulayarak³ bölgede hakimiyetini kurmuştur. Takip eden süreç boyunca İngiltere ve Fransa'nın Ortadoğu'da nüfuzunu pekiştirmesi Anadolu'nun da bu etki altına girmesine dolayısıyla Antep ve çevresinin İngiliz ve Fransız işgali altında kalmasına neden olmuştur.

Antep Savunması ile ilgili hatırat, arşiv kayıtları, sözlü tarih çalışmaları gibi önemli eserler ve bilgiler bulunmaktadır. Bu çalışmada ise Antep'teki yabancı kuvvetlerin faaliyetlerini ve yerel-ulusal basına yansımaları değerlendirilmiştir. Hızla gelişen dünyada basının etkisi ve gücü her geçen gün artmaktadır. Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından Anadolu'da dönemin teknolojisi içerisinde bir basın aracı olan gazeteler önemli bir haber aktarma, bilgilendirme servisi olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Tabii söz konusu gazeteler sadece haber aktarma işlevini yapmamış, insanlara ulus olma bilincini, kamuoyu oluşturma düşüncesini, toplumu tek bir hedef doğrultusunda birleştirme eylemini de sürdürmüştür.

Gazeteler içerisinde resmi olmayan ve her ne kadar kendi düşüncelerini halka kabul ettirmeye çalışan, bir olayı meşrulaştırabilen gazeteler olsa da genel itibarıyla çıkarıldığı döneme ait bir olay hakkında aydınlatıcı bilgiler sunması, olay anında yazılması ve olayın analiz edilmesini sağladığından gazeteler birer tarihi belge niteliğine sahiptirler. Örneğin Antep Savunmasına dair Ulusal basın ve Fransız basını kendi perspektifinden bakmakta ve kendi haklılıklarını gazeteler ile halka duyurmaktadır. Ancak yaşanan hadiselerin her iki basında da yankı bulması ile tarihi olay hakkında bilgi sahibi olunması, olayın yorumlanması, dönemin aydınlatılması ve araştırılması gazeteler aracılığıyla sağlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra başlayan ve 25 Aralık 1921 tarihine kadar geçen süre içerisinde, Millî Mücadeleyi destekleyen belirli gazetelerde ve Antep'te çıkıp tespiti yapılan yerel gazetelerde Antep'e dair haberler incelenip değerlendirilmiştir. Şehirde savaş öncesi ve sonrası yaşanan olayların basına yansımaları sistematik olarak verilmiştir.

¹ Azmi Süslü, "Osmanlı-Fransız Diplomatik İlişkileri, 1798-1807", *Belleten*, 47/185, (1983), s.264. s.259-279. (erişim 03 Ağustos 2022), <https://belleten.gov.tr/tam-metin-pdf/1782/tur>

² BOA Y.EE, 43-103

³ Vahe Tachjian, "La Periode d'Occupation Egyptienne en Cilicie (1832-1840): Changements Economiques et Demographiques", *CHRONOS Revue d'Histoire de l'Universite de Balamand*, Numero 11, (2005), s.108.

2. Genel Hatlarıyla Antep Savunması

Antep'in işgalinin planlanması, I. Dünya Savaşı devam ederken İngiltere ve Fransa arasında 16 Mayıs 1916 tarihinde imzalanan, Osmanlı Devleti'nin hakimiyetindeki Ortadoğu'nun paylaşılmasını içeren Sykes-Picot Antlaşması'na dayanmaktadır.⁴ Bu dönemde İngiltere, Araplarla gizli görüşmeler yaparak ve onları Osmanlı Devleti'ne karşı kıskırtarak kendi çıkarlarını yönetmiş, ayrıca Rusya'nın güneye ilerlemesini engellemeyi amaç edinerek, Rusya ile arasına Fransa'yı yerleştirmiştir.⁵ İngiltere ve Fransa kendi hakimiyeti altındaki bölgelerde Arap liderliğinde bir devlet kurmayı planlarken, Rusya ancak kendisine vaat edilen Erzurum, Van, Bitlis, Muş, Siirt ve Trabzon karşılığında bu antlaşmayı onaylamıştır.⁶ Neticede bu antlaşma ile Arapların beklediği olmamış, Fransa'ya Doğu Akdeniz bölgesi, Adana, Antep, Urfa, Mardin, Diyarbakır, Musul ile Suriye kıyıları, İngiltere'ye Hayfa ve Akka limanları, Bağdat ile Basra ve Güney Mezopotamya verilirken, Fransa ile İngiltere'nin ele geçirdiği bölgelerde Arap devletleri konfederasyonu veya Fransız ile İngiliz denetiminde tek bir Arap devleti kurulması, İskenderun'un serbest liman olması ve Filistin'de ise uluslararası bir yönetim kurulması planlanmıştır.⁷

I. Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti ve müttefikleri için mağlubiyetle sonuçlanırken, Osmanlı Devleti ve İtilaf devletleri arasında oldukça ağır şartlar içeren Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 30 Ekim 1918'de imza edilmesi ile savaş hali sona ermiştir.⁸ Bir "silah bırakışma antlaşması" olmasına rağmen antlaşmanın ağır hükümlerinin hızlı bir şekilde uygulamaya konulması, Anadolu'daki işgalleri engelleyememiştir. Mütarekenin 5,7,10 ve 16. maddeleri güney bölgesini ilgilendiren maddeler olmuştur.⁹

İngiltere, büyük önem verdiği ve Fransızların yönetiminde bulunan petrol sahası Musul'un kendi denetimine bırakılması gayesini güderek, Fransa'ya karşı elinde koz bulundurmaya maksadı ile Musul, Kilis, Cerablus, Birecik, Urfa, Maraş ve Antep'i işgal etmiştir. Bu bağlamda, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesini sebep gösteren İngilizlerin 17 Aralık 1918 tarihinde Antep'e girmeleri ile birlikte şehirde işgal süreci başlamıştır.¹⁰ Dahiliye Nezaretine gönderilen şifreli telgrafta; Antep'te bulunan Ermenilerin güya Antep'e döndüklerinde Müslümanlar tarafından taarruza

⁴ Mustafa Yahya Metintaş, "Sykes-Picot Antlaşmasından 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'ne kadar İngiltere ve Fransa'nın Kıbrıs Politikaları", *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, 1/1, (2017), s.42. (erişim 10 Ağustos 2022), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/835944>

⁵ İsmail Şahin, Cemile Şahin, İsmail Şükür, "Ortadoğu'da Emperyalist Güçlerin Gizli Oyunu: Sykes- Picot Antlaşması", *The Journal of Academic Social Science Studies*, S.38, (2015), s.241. (erişim 10 Ağustos 2022), https://jasstudies.com/?mod=makale_tr_ozet&makale_id=27561

⁶ Cevdet Küçük. "Sykes-Picot Antlaşması", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt 38, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010, s. 204.

⁷ Metintaş, "Sykes-Picot Antlaşmasından", s.45.

⁸ Mehmet Gönlübol ve Cem Sar, *Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası (1919-1938)*, ATAM, Ankara, 2013, s.3.

⁹ Genelkurmay Başkanlığı, *Türk İstiklal Harbi IV'üncü Cilt Güney Cephesi*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2009, s.6.

¹⁰ Ramazan Erhan Güllü, "Osmanlı'dan Cumhuriyete Gaziantep Ermenileri", Yüksek lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2009, s.220.

duçar oluruz diye İngiliz kumandanlığına müracaat ettikleri, İngiliz askerleri tarafından Antep alınmadıkça dönmeye cesaret edemeyecekleri ve bu bahane ile İngiliz süvari birliğinin şehre girdiği bildirilmiştir.¹¹ İngilizler ile birlikte Antep'e gelen Ermeniler kısa sürede taşkınlıklara başlamış, yerel halka kin ve düşmanlık beslemiştir¹². İngilizler 8 Mart 1919'da beyanname yayınlarak halkın elindeki tüm silah ve cephanenin teslimini istemiş¹³, 15 Mart'ta yayımlanan ikinci beyanname ile işgal işkence sürecine evrilmiştir. Halkın tüm silahlarını teslim etmediği düşünülerek mağaza, dükkân ve kahvehanelerin kapatılması emri ve sokağa çıkma yasakları belirli aralıklarla uygulanmıştır. Şehirde yaşanan haksız işgal ve İngiliz zulmü Suriye İtilafnamesi ile başka bir boyut kazanarak yerini yine haksız bir işgale bırakmıştır. Bu kapsamda İngiltere ve Fransa arasında Sykes-Picot Anlaşması'nda değişiklik uygulanması sonucunda ortaya çıkan Suriye Uzlaşması ile Urfa, Antep ve Maraş'ın Fransızlara devredilmesi hususunda anlaşmaya varılmış ve buna ek olarak Musul'un da İngilizlere verilmesi ile Kuzey Irak'ı elde eden İngiltere amacını gerçekleştirmiştir.¹⁴

Suriye ve Güneydoğu Anadolu işgalinin Fransızlara devredilmesi kararının açıklanması ile birlikte yoğun protesto telgrafları iletilmiş, Antep Mutasarrıf vekili Sabri Bey de hiçbir sebep gösterilmeden şehrin Fransız askeri tarafından işgal tebliğini, İngiliz generalini protesto ederek tepkisini göstermiştir¹⁵. Ekim 1919 tarihinde Ermenilerin büyük bir coşkuyla karşıladıkları, içerisinde gönüllü Ermeni birliklerini de barındıran Fransız kuvvetleri Antep'e girmiştir.¹⁶

5 Kasım Cuma günü şehrin girişindeki Akyol karakoluna çekilen bayrağın Fransız subayı tarafından indirilmesi¹⁷ ile yaşanan bayrak hadisesi ve Fransızların resmi binalara bayrak çekilmemesi isteği, Fransızların cephane ve asker sevkiyatının devam etmesi,¹⁸ 21 Ocak 1920 günü Mehmet Kâmil'in Fransız askerleri tarafından süngülenerek şehit edilmesi,¹⁹ Fransız komutanının bu olayın üzerini kapatmaya çalışması ve halkın büyük bir tepki vermesi,²⁰ çarşıda esnaf ile Fransız askerleri arasındaki tartışmaların yaşanması, şehirdeki mahallelerin İslam ve Hristiyan mahalleleri ve sakinlerinin de mensup oldukları mahalleye taşınması²¹ gibi birçok olay şehir içerisinde savaşı kaçınılmaz kılmıştır.

¹¹ BOA DH. ŞFR. 608-20.

¹² Ali Nadi Ünler, *Türk'ün Kurtuluş Savaşında Gaziantep Savunması*, İstanbul: Kardeşler Matbaa, 1969, s.13.

¹³ Lohanizade Mustafa Nureddin, *Gaziantep Savunması*, çev. Mehmet Ali Akidil, İstanbul: Kastaş Yayınevi, 2011, s.23-24.

¹⁴ Birol Güngör, *Antep Harbi*, İstanbul: Eren Yayınları, 2004, s.43-45.

¹⁵ BOA DH. ŞFR. 649-89.

¹⁶ Saadettin Gömeç, *Millî Mücadele'de Gaziantep*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989, s.21-22.

¹⁷ BA HR.SYS. 2542-2

¹⁸ Bilgehan Pamuk, *Bir Şehrin Direnişi Antep Savunması*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2009, s.114-121.

¹⁹ Nurettin, *Gaziantep*, s.43; Ünler, *Türk'ün*, s.27-28.

²⁰ Abadie, *Antep ve Dört Kuşatma (1920-1921)*, çev., Kaya Öztaş, İstanbul: Kayhan Mat., 2012, s.39.

²¹ BOA BEO. 4616-346167 27/28

Şehir içinde yaşanan huzursuzluklar aynı şekilde şehir dışında devam etmiş, Katma, Kilis, Antep, Maraş karayolu Türk çeteleri tarafından savunulmuş ve düşman nakliye kollarının yolları kesilerek bunlara baskınlar düzenlenmiştir.²² İşte bu noktada gerçekleştirilen en önemli baskınlardan olan Karayılan ve çetelerinin 20 Ocak 1920 tarihinde Maraş yolu üzerindeki Karabıyıklı mevkiinde Fransız nakliye koluna önemli derecede sonuçları olan bir baskın düzenlemiştir.²³ Asıl ismi Mehmet Sait olan Antep'li subay Şahinbey, Antep Heyet-i Merkeziye ile kurduğu temas sonucunda Kilis-Antep yolu Kuvâ-yı Millîye Komutanlığı'na atanmıştır.²⁴ Şahinbey, Kilis yolu üzerinde üç müdafaa hattı kurmuş, çevre köylerden topladığı kuvvetlerle Fransızlarla çarpışarak 1920 Şubat ve Mart aylarında Kilis yolunu tamamen düşmana kapatmış ve bu uğurda 27 Mart 1920 tarihinde şehit olmuştur.²⁵ Şahinbey'in şehadetinden sonra Antep savunmasının organizesi için Mustafa Kemal Paşa tarafından Kılıç Ali Bey tayin edilerek Antep'e gelmiştir.²⁶ Kılıç Ali Bey'in şehir dışında aldığı önlemler ile 1 Nisan'da Balaban Boğazi'nde savaş devam ederken, şehir içinde savaş resmen başlamıştır.²⁷

Antep halkı bu tarihten itibaren olağanüstü bir mücadele göstermiştir. Şehirde bulunan halkın büyük bir kesimi bu mücadelede var gücü ile şehrini savunmaya gayret etmiştir. Antep Savunması şehir içerisinde ve çevresinde birçok cephede, önemli geçit ve tepelerde, köylerde, Antep'e giden yollarda ve daha birçok yerde çetin mücadeleler ile devam etmiştir. Fakat silah ve teknolojik açıdan daha avantajlı olan Fransız birlikleri ve buna karşılık Antep halkının cephane yetersizliği, iklimsel zorluklar ve daha da kötüsü onlarca olumsuz örneği olan açlık gibi çözülemeyen problemler, şehrin ileri gelenleri ile Fransızlar arasında bir ateşkes yapılmasını zaruri kılmış ve bunun neticesinde şehir idaresinde Fransızlar geçici bir süreliğine etkili olmuştur.

3. Yerel ve Ulusal Basında Antep Savunması

Basının tanımı dar anlamda gazete, dergi gibi yazılı yayınların bütünüdür ifade ederken²⁸ geniş manada siyasal, ekonomi, sosyal, kültürel, askeri birçok alanda haber ve bilgi paylaşımı yapmak amacıyla günlük veya belirli zaman aralıklarıyla meydana gelen yayınları ifade etmektedir.²⁹ Pierre Denoyer'in "Basın hiçbir şeye yeterli değildir; fakat her şeye ve herkese gereklidir" şeklinde tanımını yaptığı basın³⁰, toplumsal yapı

²² Hulusi Yetkin-Mehmet Solmaz, "Gaziantep Savunmasında Şehit Şahin'in Yeri", *Gaziantep Kültür Derneği Kitap ve Broşür Yayınları*, S.34, Gaziantep, (1964), s.27.

²³ Mehmet Solmaz, "Karayılan", *Gaziantep Kültür Derneği Kitap ve Broşür Yayınları*, S.35, Gaziantep, (1964), s.20-25.

²⁴ Necmeddin Şahiner, *Mehmed Said Şehit Şahin Bey*, Adana: Hakan Ofset, 1999, s. 11-13.

²⁵ Solmaz ve Yetkin, "Gaziantep", s.34-36; Ünler, *Gaziantep*, s.31-43.

²⁶ Sahir Uzel, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara: Doğu Matbaası, 1952, s.22-23.

²⁷ Ayhan Öztürk, *Millî Mücadele'de Gaziantep*, Kayseri: Geçit Yayınları, 1994, s.90-91.

²⁸ <https://sozluk.gov.tr/> (12 Temmuz 2022)

²⁹ Zeki Eraslan, "Tarihçi ve Basın", *Türk Basın Tarihi Sempozyumu*, C.1, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., (2018), s.134.

³⁰ Oktay Demirtaş, "Başlangıçtan Günümüze Türk Basınında Alternatiflik Arayışları ve Alternatif Medya Olgusu" Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi, 2016, s.13.

içerisinde gerçekleşen tüm olayların bir sonucu ve insanların bilme, haber alma merakı neticesinde ihtiyaç duyulmuş oldukça dinamik bir araçtır. Gazetecilik ise bu ihtiyacın haber olarak üretilip paylaşıldığı basına bağlı bir sistemdir.³¹ Gazeteler yayımlandığı dönem içerisinde uzak bölgelerde yaşanan hadiseleri aktarmak, dünyanın değişimini takip etmek, sosyal, ekonomik, siyasi vb. olayları paylaşmak, toplumları bir arada tutmak ya da ayırttırmak, devlet yöneticilerinin söylemlerini ve devlet ideolojilerini halka açıklamak gibi önemli bir role sahip olması onun toplumun hafızası ve çağın aynası olarak nitelendirilmesini sağlamaktadır.³²

Osmanlı Devleti'nde ilk gazeteler, dar bir kitleye hitap eden, ulusal bir nitelik taşımayan, yabancılar özellikle Fransız elçilikleri tarafından kısa süreliğine çıkarılmış gazetelerdir.³³ Daha geniş kitleye seslenmek amacıyla çıkarılan ve Türk-İslam basın tarihinde önemli bir yere sahip olan ilk gazete Kâhîre'de Mehmed Ali Paşa aracılığı ile çıkartılmış olan *Vakayi-i Mısriye* gazetesidir.³⁴ Paşa, Babıali'ye karşı gelmesi ve Mısır'da kenti otonom idaresini kurmasından sonra birçok alanda hızla ilerleme kaydetmiştir. Mehmed Ali Paşa, kendi yönetimindeki halka, Osmanlı Devleti'ne ve özellikle Avrupa'ya yaptığı faaliyetleri ve politikalarını duyurmak için basın aracı olan gazeteyi kullanmış ve bu amaçla *Vakayi-i Mısriye* gazetesini çıkarmıştır ve ilk sayısında gazetenin çıkış amacı için şu ifadelerle yer verilmiştir: "Toplumu asrın çağlarına getirecek tarım ve endüstri alanındaki gelişmelerin izlenmesi ve yapılan yenilikleri anlatarak yeni düzenin propagandasını yapmak".³⁵ Osmanlı başkentinde aynı şekilde bir yöneticinin sesini halka duyurmak, devlet politikalarının ulusal ve uluslararası çapta yayılmasını sağlamak için II. Mahmud, gazetenin etkisi ve gücünü kullanmak istemiş ve *Vakayi-i Mısriye*'nin ardından Osmanlı Devleti'nin ilk resmî gazetesi olan *Takvim-i Vekayi* gazetesini 1 Kasım 1831 yılında Türkçe olarak çıkartılmasını sağlamıştır.³⁶ Takip eden süreç içerisinde devletin birçok noktasında matbaalar kurularak gazetecilik bir sektör halini almıştır. Hızla yaygınlaşan gazetecilik sadece devlet eliyle değil aynı zamanda özel teşebbüsler ile de yaygınlık göstermiştir. Öyle ki İstanbul dışındaki diğer vilayetlerde yerel gazeteler kurulmaya başlamıştır. Yerel basın da ulusal çapta olaylar ile ilgili haber paylaşımı yaparken; bölge halkının beklentilerini, taleplerini karşılama, bölgede yaşanan olaylardan haberdar olma, yöneticilerin hizmetleri ve duyurularını öğrenme gibi birçok ihtiyacın giderilmesini sağlamış ve hızla yaygınlaşmıştır.

³¹ Mehmet Özçağlayan, "Gazetelerin Gelişimi ve Gazeteciliğin Geleceği (Yeni Teknolojiler ve Medya Ekonomisi Açısından Genel Bir Değerlendirme)", *Marmara İletişim Dergisi*, 13/13, (2008), s.132. (erişim 15 Temmuz 2022), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2958>

³² Olcay Özkaya Duman, Sancak'tan Devlet'e Hatay Basını (1921-1939), Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2013, s.1.

³³ Kenan Demir, "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", *Iğdır Üniversitesi SBD*, S.5, (2014), s.60. (erişim 18 Temmuz 2022), [http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/1732097548_05_Demir_\(57-88\).pdf](http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/1732097548_05_Demir_(57-88).pdf)

³⁴ Nesimi Yazıcı, "Vakayi-i Mısriye Üzerine Birkaç Söz", *OTAM*, 2/2, (1991), s.267. (erişim 20 Ağustos 2022), <https://dergipark.org.tr/tr/pub/otam/issue/11101/132719>

³⁵ Hıfzı Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitapevi 2003, s.13-14.

³⁶ İslam Ansiklopedisi. Nesimi Yazıcı. İstanbul, 2010, "Takvim-i Vekayi" maddesi.

Gazeteler, savaş yıllarında cephe hattındaki gelişmeleri aktarmakta ve insanlara savaş sürecindeki tüm gelişmeleri paylaşmaktadır. Bu paylaşım gazetenin kendi ideolojilerine göre değişkenlik göstermektedir ki bu hususta insanları yönlendirebilmekte, bir olayı meşrulaştırabilmektedir. Millî Mücadele yıllarında gazetelerin bu özelliği insanların ortak düşüncede birleşmesini sağlamıştır. Mondros Mütarekesi'nden sonra Anadolu'da bölgesel işgaller hız kazanmış, söz konusu işgallere karşı yine bölgesel direnişler meydana gelmiştir. Aynı zamanda ulusal çapta bir örgütlenme Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekiler ile birlikte devam etmiştir. Anadolu'nun birçok bölgesinde yaşanan silahlı direniş, Millî Mücadele'den yana olan gazeteler aracılığıyla önemli derecede desteklenmiştir. Batıda yaşanan bir işgal basın ve gazeteler aracılığıyla batı dışındaki şehirlerde protesto edilmiş, güneyde yaşanan işgaller yine basın ve gazeteler ile öğrenilerek diğer şehir halkları tarafından bu işgallere tepki gösterilmiştir. Anadolu basını bu hususta önemli bir rol üstlenmiş, halkı tek bir gaye etrafında toplamaya, direniş ruhunu canlı tutmaya gayret göstermiş ve halkı Millî Mücadele dönemi boyunca gelişmelerden haberdar etmiştir.

Antep'te ilk işgal devresinde, silahlı çatışmalar öncesinde, mücadeleler döneminde ve şehirde yapılan ateşkes sonrasında meydana gelen olaylar yerel ve ulusal basında yankı bulmuş ve dönemin aydınlatılmasını sağlamıştır. Çalışmada bir nüshası tespit edilen ve yerel bir gazete olan *Ayıntab Haberleri* gazetesinin 26 Aralık 1918 tarihli sayısındaki haberlerde, İngilizlerin şehre yeni gelmiş olduğu görülmektedir. Gazetede haberlerde, Antep'teki İngiliz birliğine tercümanlık faaliyetinde bulunan İskender Efendi isminde birinin Beşgöz Köyü yakınında otomobil kazası sonucu vefat ettiği, cenazesinin Antep'e, bir gün sonra da Halep'e götürüldüğü aktarılmıştır. Yine gazetede kısa haberlerde, Kilis'e üç yüz kadar İngiliz süvarisinin geldiği ve Antep'e de İngiliz süvari askerlerinin geleceği duyum alındığı, diğer başlıkta İngiliz komutan General Allenby'nin Kudüs'ten Halep'e geldiği yazmaktadır.³⁷ İngilizler Antep'e geldikten sonraki ay olan Ocak ayı içerisinde beyannameler yayınlamaya işgalleri resmi bir hale getirmişlerdir. Bunun ile ilgili Amerikan misyonerlerine ait olan Amerikan Koleji'nden çıkarılan ve işgal sürecinde işgal kuvvetleri ile ilgili haberler aktaran *Rehnüma* gazetesinde, İngiliz işgal kuvvetleri komutanı General MacAndrew'in 23 Ocak 1919'daki Antep Mutasarrıflığına göndermiş olduğu ve Antep'in işgalini gösteren oldukça önemli bir beyanat haberi yer almaktadır. Beyanatta, Osmanlı Devleti'nin savaşı kaybettiği ve İtilaf kuvvetlerinin gerekli gördükleri yeri işgal edebilecekleri, Antep'in bugünden itibaren İngiliz idaresi altında olduğu, memleketin refahı için halkın bu durumun kabullenmesi gerektiği belirtilmiştir. Aynı gazetenin bir başka haberinde ise İngiliz Çöl Süvari Ordusu Komutan yardımcısı General Gadvin'in Antep'e geldiği, koleje misafir olup sonrasında Antep Mutasarrıfı Celalettin Bey ile görüştüğü ve bu görüşmede Antep'in güvenlik sorumluluğunu kendilerinin üstlendiği belirtilmiştir.³⁸ Böylece Antep'te İngiliz işgali yerel gazeteler aracılığıyla geniş bir halk

³⁷ *Ayıntab Haberleri*, 26 Aralık 1918.

³⁸ Rehnüma, "Meycır General Mac Andrew'in Beyanatu", S.2, 11 Şubat 1919, s.1.

kitlesine duyurulmuştur. Antep'te yayımlanan ve tek nüshası tespit edilebilen Teminat isimli gazetede, Türk nüfusu kastedilerek, Wilson Programının esasında Osmanlı Devleti'ni yıkıp, devletten geriye kalanının da Anadolu'nun herhangi bir ovasına sıkıştırılmayı içermediğini belirtmiş, Anadolu'da azınlık nüfuslarının fazlaca gösterildiği, Türk nüfusunun yabancı istatistiklere dayandırılarak yanlış tespit ettiği tartışılmıştır.³⁹

3.1. Protestolar Döneminin Basına Yansımaları

Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a çıktıktan sonra Millî Mücadele hareketinin bir bütün halinde ilerlemesini ve Anadolu'daki işgallere karşı mitingler tertip edilmesi gerektiğini vurgulamış⁴⁰, kendisi de 9 Kasım 1919'da Sivas'tan çektiği telgrafta Antep ve çevresinde gerçekleşen Fransız işgalini protesto etmişti.⁴¹ *Açıksöz* gazetesinde Temsil Heyeti Başkanlığı adına Mustafa Kemal Paşa'nın bir bildirisi yayımlanmıştır. Bildiride, İngilizler ile Fransızların Skyes-Picot Antlaşması ile kendi tarihlerine kara bir leke eklediklerini, Türk milletinin Erzurum ve Sivas Kongreleriyle hukukunu ve varlığını devam ettireceğini, özgür iradeye el uzatanlara karşı asla boyun eğilmeyeceğini ve Suriye İtilafnamesi'nin genel maddelerini açıklamıştır.⁴² Mustafa Kemal Paşa'nın önemle vurguladığı protesto ve mitinglerde, işgallere karşı kurulan yerel milli örgütlenmeler öncülüğünde genel bir artış yaşanmıştır.⁴³

Antep'te Ekim ayından itibaren İngiliz işgalinin yerini Fransız işgaline terk edileceğinin haber alınması üzerine bu durum gazetelerde geniş yer almıştır. Genel olarak Antep halkının ve diğer il ve ilçelerin Antep'in Fransızlarca işgal edilmesine karşı çıkılmış ve işgallere karşı protesto ve mitingler gazete haberlerinde yer almıştır. Bununla ilgili Sivas Kongresi'nde çıkarılması kararlaştırılan⁴⁴ ve 19 Eylül 1919 tarihinde yayın hayatına giren, Millî Mücadeleyi destekleyen *İrâde-i Milliye* gazetesinde Antep ile ilgili ilk haber 27 Ekim 1919 tarihinde çıkmıştır. Antep'te Fransız işgalinin başlayacağı o günlerde "Ayıntab'da Muazzam Bir Miting" başlıklı yazıda, Antep'teki halkın İngiliz işgalleri sırasında sessiz ve kanuna uygun hareket ettiği, Hristiyanlara yönelik bir saldırı olmadığı, İngilizlerin de şahit olduğu üzere Antep'in yüzde doksanı ve bini aşkın köyünün tamamında Türk ve Müslüman olduğu, Wilson Prensiplerine karşı çıktığı belirtilmiştir. Gazete haberinin alt kısmında mitingin 30 bin kişi tarafından 25 Ekim 1919 yılında yapıldığı belirtilmiştir.⁴⁵ Söz konusu mitingde Antep, herhangi bir devlet tarafından işgal

³⁹ Murat Uğurluer, "Gaziantep Basın Tarihinin Bilinmeyen Bir Sayfası: Teminat Gazetesi", *Arulis*, S.12, 2022, s.2-5.

⁴⁰ Cengiz Mutlu, "Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun Havza'daki Faaliyetlerinin Millî Mücadele'deki Yeri", *CEDRUS*, S.7, (2019), s.732.

⁴¹ Ünler, *Türk'ün*, s.177.

⁴² *Açıksöz*, "Dünyanın Adaleti Neymiş", S. 21, 16 Kasım 1919, s.1.

⁴³ Cemal Avcı, "Millî Mücadele'de Mitingler", *Atatürk Ansiklopedisi*. (Erişim 15 Ağustos 2020), <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/milli-mucadelede-mitingler/>

⁴⁴ Burhan Paçacıoğlu, "Cumhuriyete Kadar Sivas Basını ve İrâde-i Milliye'nin Yeri", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.14, (2003), s.97.

⁴⁵ *İrâde-i Milliye*, "Ayıntab'da Muazzam Bir Miting", S.9, 27 Ekim 1919, s.2.

edilirse bunun kesinlikle kabul olunmayacağı tebliğ edilmiştir.⁴⁶ Antep'teki savaş öncesi önemli bir başka miting 30 Aralık 1919 tarihinde gerçekleşmiştir.⁴⁷ Mustafa Kemal Paşa'nın 30 Aralık öncesinde Osmanlı'nın kuruluş yıldönümünü "...millettaşların yekdiğerini tebrike şıtab eylemelerini temenni ederiz"⁴⁸ şeklindeki telgrafında, günün kutlanmasını ve insanların bir araya gelmesini talep etmesi üzerine Anadolu'da birçok şehir ve kasabada etkinlikler düzenlenmiştir.⁴⁹ Yerel basına yansıyan gün ile ilgili haberde; "şehrimizin bütün dükkanları Osmanlı bayraklarıyla tezyin edilmiş ve ilân-ı hürriyetten bir misli görülmemiş bir kalabalık sancak ve bayraklarla sokakları dolaşarak bugünü fevkalade bir ehemmiyetle zikretmişlerdir" denilmektedir.⁵⁰ Antep halkının, "yaşasın Osmanlılar, kahrolsun düşmanlar nidalarıyla"⁵¹ yaptıkları miting yürüyüşünün Fransız karargâhı ve Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı mahallerde gerçekleştiği, bir nevi işgaller protesto edilerek mitingin son bulduğu kayıtlara geçmiştir.⁵²

Antep'te başlayan Fransız işgalleri diğer şehir ve ilçelerde şiddetle protesto edilmiş ve gazetelere yansımıştır. Mardin'de 30 Ekim 1919 yılında 25 bin kişinin katıldığı bir miting düzenlenmiş, miting bildirisinde özetle haksız ve adaletsiz bir barışın medeni aleme refah ve saadet getireceği yerde tam aksine kanlı bir gelecek getireceğinin şüphesiz olduğu bildirilmiştir.⁵³ Arapgir'den gönderilen tebligatta özetle Antep, Maraş ve Urfa'nın Fransızlar tarafından işgal edileceği haberinin üzüntü ile alındığını, Türk çoğunluğuna sahip olan bu memleketlerde genel asayişe zarar verecek olayların yaşanmadığı, buna rağmen Fransız istilasına maruz kalınması şiddetle protesto edilmiştir. Nusaybin'den yirmiye yakın aşiret reisi tarafından gönderilen tebligatta, yeni bir İzmir faciasına ve milyonlarca masumun yok olmasına meydan vermemek üzere Antep, Maraş ve Urfa'nın Osmanlı Devleti'ne teslim olunması ve işgal olunan bütün diğer mahallerin de tahliye edilmesi Amerika başkanı Wilson nezdinde protesto edilerek bu mektup yayımlanmıştır.⁵⁴ Bitlis'ten gönderilen bildiride genel olarak, Maraş, Urfa ve Antep'in Fransızlar tarafından işgal edileceği, ana yurdun bölünmez bir parçası olan bu topraklarda işgallere son verilerek vatan ve milletin hakkında adalet ve medeniyet tatbiki uygulanması gerektiği ifade edilmiştir.⁵⁵ Yine Elbistan'daki miting münasebetiyle gönderilen tebligatta da özetle Antep, Maraş ve Urfa'nın anavatanın ayrılmaz bir parçası olduğu uzun bir yazı ile aktarılıp işgallere şiddetle karşı çıkılmıştır.⁵⁶ Basın aracılığıyla

⁴⁶ *İzmir'e Doğru*, "Ayıntab'da Miting", 20 Kasım 1919, S.2, s.2.

⁴⁷ Öztürk, *Millî*, s.70.

⁴⁸ *İzmir'e Doğru*, "Mustafa Kemal Paşa'nın Telgrafı", S.15, 3 Ocak 1920, s.4.

⁴⁹ Mehmet Şahingöz, "Osmanlı'dan Millî Mücadeleye İstiklâl-i Osmânî Günü Kutlamaları", *Osmanlı Ansiklopedisi*, Ankara, (1999), s.198.

⁵⁰ *Rehnüma*, "Mahalli Haberler", S.91, 1 Ocak 1920, s.2.

⁵¹ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Adana, Urfa, Maraş ve Ayıntab Ahvalı", S.3, 20 Ocak 1920, s.4.

⁵² Adil Dai, *Olaylarla Gaziantep Savaşı*, 1992, s.43-44.

⁵³ *İrâde-i Milliye*, "Mardin'de Yapılan Miting", S.2, 3 Kasım 1919, s.2.

⁵⁴ *İrâde-i Milliye*, "Arapgir", "Nusaybin", S.11, 10 Kasım 1919, s.3.

⁵⁵ *İrâde-i Milliye*, "Bitlis", S.12, 17 Kasım 1919, s.3.

⁵⁶ *İrâde-i Milliye*, "Elbistan Mitingi Münasebetiyle", S.18, 29 Aralık 1919, s.1.

yayımlanan protesto ve miting bildirimleri aynı düşünce etrafında şekillendiği ve aynı amaç uğruna yazıldığı için halkın ortak bir noktada buluşmasını ve milletin bütünleşmesini sağlamıştır.

Millî Mücadele'yi destekleyen gazeteler, yerelde yapılan miting ve protestoları yayımlamanın dışında işgaller ile ilgili halkı detaylı bir şekilde bilinçlendirmeye çalışmıştır. Fransızların Antep, Maraş, Urfa, Adana gibi bölgedeki işgallerini tamamen özgürlüğe vurulmuş bir darbe, insanlığa yapılmış en büyük suç, adaletin, asayişin olmadığı bir düzen olarak eleştirmiş ve bu işgalleri Fransızların geçmişi ve genel yapısını da açıklayarak aktarmışlardır. *İrâde-i Milliye* gazetesinde "Türkiye ve Fransa" başlıklı yazıda ikili devlet ilişkilerinin önemli bir geçmişe sahip olduğu, Osmanlı Devleti'nin Tanzimat'tan sonra Batı içerisinde özellikle Fransa'dan birçok alanda yararlandığı belirtilmiş, ateşkes şartlarına aykırı hareket eden Fransızları eleştirmiş, Antep ve çevresinin bir Suriye toprağı olmadığı, Fransızların Türk bağımsızlığına saygı göstermesi gerektiği aktarılmıştır.⁵⁷ Yine *Albayrak* gazetesinde "Öz Yurtlarımız İçin" başlıklı yazılarda genel olarak Antep, Maraş, Urfa, Adana gibi toprakların Türklere ait olduğu, Fransızların yaptıkları yanlıştan çekilerek, bu toprakları esaret altında tutmaması gerektiği, Hak ve adaletin elbet geleceği ümit edilerek Fransızların işgallerinin haksızlığı duyurulmuştur.⁵⁸ Anadolu Kadınları Müdâfaa-i Hukuk Cemiyet'i Sivas'tan Amerika, İngiltere, Fransa ve İtalya elçiliklerine bir telgraf göndermiş ve bunlar *İrâde-i Milliye* gazetesinde yayımlanmıştır. Telgrafta özetle işgal kuvvetlerinin, çoğunluğu Türk ve Müslüman olan İzmir, Antep, Maraş, Urfa, Adana gibi şehirlerdeki halkın başka antlaşmalardan dolayı silahlarını bırakmış olmasına rağmen, şeref ve namuslarının ayaklar altına alınmak istendiği belirtilmiştir.⁵⁹

3.2. Antep'te Savaş Döneminin Basına Yansımaları

Fransız kuvvetlerine karşı yapılan protestolar işgali engelleyememiştir. Antep'teki Fransız işgalinin başlamasını takip eden günlerde olumsuz olaylar artmaya ve işgallere karşı silahlı direniş vuku bulmaya başlamıştır. Fransız birlikleri içerisinde önemli derecede Ermeni kuvvetinin bulunması Antep halkının üzerinde üzücü bir etki yaratmış ve bu durum basında yer almıştır. Gazetelerde yer alan haberlere göre, Avrupalıların Haçlı zihniyetini hissettirme tutumlarından dolayı büyük ve kanlı çatışmaların yaşanmasının muhtemel olduğu ifade edilmiştir. Fransızların Edirne yoluyla İstanbul'a getirdikleri askerleri Beyrut'a ve Mersin'e çıkardıkları⁶⁰, Antep'te bulunan Fransız komutanının Adana işgal kuvvetleri komutanlığından alay talep ettiği,⁶¹ Antep'e bir

⁵⁷ *İrâde-i Milliye*, "Türkiye ve Fransa", Nu.10, 3 Kasım 1919, s.1.

⁵⁸ *Albayrak*, "Öz Yurtlarımız İçin", S.42, 6 Kasım 1919, s.1. *Albayrak*, "Yine Aziz Yurtlarımız İçin", S.43, 9 Kasım 1919, s.1.

⁵⁹ *İrâde-i Milliye*, "Dersaadet'te: Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya Mümessil-i Siyasilerine Çekilen Telgraf", s.15, 8 Aralık 1919, s.3.

⁶⁰ *İrâde-i Milliye*, "Adana Ahvali", S.14, 1 Aralık 1919, s.2.

⁶¹ *İrâde-i Milliye*, "Müteferrik Haberler", S.13, 24 Kasım 1919, s.3.

Fransız alayının gelmiş olduğu⁶², Antep ve çevresinde 8 bin Fransız askerinin mevcut olduğu,⁶³Antep'te bulunan Ermenilerin de Fransız ordusuna gönüllü olarak hazırlandığı,⁶⁴ bu durumun ise oradaki ahali-i İslâmiye üzerinde fena tesir ettiği belirtilmiştir. ⁶⁵ Diğer haber satırlarında, Fransız kuvvetleri içerisindeki Ermenilerin zamanla taşkınlıklarını arttırdığı aktarılmıştır. Antep, Maraş ve Urfa'yı işgale gelen Ermenilerin Fransız üniforması giyerek⁶⁶ Müslümanlara özellikle kadınlara karşı saldırgan tutum içerisinde oldukları, Ermenilerin bir toplumun kutsal değerlerine saygı göstermediğini, Fransız asker kıyafetli bir tek Ermeni'nin bulunulmasının kesinlikle kabul edilemeyeceği gibi cümleler aktarılmıştır. ⁶⁷

Fransız kuvvetlerinin ve buna dahil olan Ermenilerin şehirdeki olumsuz davranışları gün geçtikçe artmaya başlamıştır. Bu durum gazete haberlerinde paylaşılmıştır. Bu haberlerde, Antep'te bazı Ermeniler yangın çıkarmak maksadıyla çarşının muhtelif yerlerine yağlı paçavralar asarken yakalanmıştır. ⁶⁸ Kilis sokaklarında Fransız tabur komutanı tarafından Türk memurlarının tüm yetkilerini işgal kuvvetlerinin savaş divanına devretmeleri, hanelerde ve bireylerde silah bulundurmanın idam cezası ile sonuçlanacağı şeklinde ağır maddeler taşıyan bir ilan yapıştırılmıştır. ⁶⁹ Antep şehir merkezinde de jandarma ve polisleri, Fransız komutan kendi emir komutasına almak istemiş⁷⁰ ve General Keret, Antep'te yayınladığı bildiride, Çukurova ile Suriye'nin Fransa hakimiyetinde olduğu ve herkesin Fransız askeri gücüne hürmet göstererek kendi işi ile ilgilenmesi gerektiği belirtmişti.⁷¹ Barışı getireceklerini iddia eden Fransız komutan, Antep, Kilis ve Urfa'da 25 Aralık'ta sokaklara yapıştırdığı ilanlarda Fransızların bölgeye barışı getirdiğini, cins, mezhep, ırk fark etmeksizin herkese eşit davranılacağını, halkın da Fransız tarafını seçmeleri gerektiğini ilan etmiştir. ⁷²

Yerel millî kuvvetler, Fransız kuvvetlerinin yukarıda bahsedilen talep ve davranışlarını kabul etmemiş, Antep, Urfa ve Maraş arasındaki bütün yollar silahlı Kuvâ-yı Millîye birlikleri tarafından hakimiyet altına alınmaya çalışılmıştır. ⁷³ Fransızların işgallerine karşı Antep ve çevresindeki Müslüman halkın hepsinin birleştiği, silahlı bir birlik içerisinde her türlü direnişe karar verildiği belirtilmiş, Maraş ve Antep arasında yer yer

⁶² *İzmir'e Doğru*, "Müstahberat-ı Hususiyemiz", S.5, 30 Kasım 1919, s.3.

⁶³ *İrade-i Milliye*, "Adana Ahvali", S.14, 1 Aralık 1919, s.2.

⁶⁴ *İrade-i Milliye*, "İstihbarat", S.11, 10 Kasım 1919, s.2.

⁶⁵ *İzmir'e Doğru*, "Ayıntab'daki Ermeniler", S.4, 23 Kasım 1919, s.2.

⁶⁶ *İzmir'e Doğru*, "Anadolu Şuûnu", S.10, 18 Aralık 1919, s.2.

⁶⁷ *Albayrak*, "Adana, Urfa, Maraş ve Ayıntab'da Neler Oluyor? Fransız Kisvesinde Ermeniler, Milletten Temenni ve Heyecanı", S.45, 16 Kasım 1919, s.1.

⁶⁸ *İrade-i Milliye*, "Adana Maraş ve Havalisi Muhabir-i Mahsusumuzun Mektubundan", S.16, 15 Aralık 1919, s.2.

⁶⁹ *İrade-i Milliye*, "Kilis Sokaklarına Fransız Tabur Kumandanı Tarafından Tâlik Olunan İ'lan-nâme Sureti", S.17, 22 Aralık 1919, s.3.

⁷⁰ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Adana, Maraş Ahvali", S.1, 10 Ocak 1920, s.4.

⁷¹ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Adana, Urfa, Maraş ve Ayıntab Ahvali", S.3, 20 Ocak 1920, s.4.

⁷² *Hâkimiyet-i Milliye*, "Bir Bühtan Elim", S.5, 28 Ocak 1920, s.3.

⁷³ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Aşâir Hal-i Kıyamda", S.8, 11 Şubat 1920, s.2.

silahlı çatışmalar yaşanmıştır.⁷⁴ Bu çatışmalar içerisinde en fena olanı Araptar Köyü'nde yaşanmıştır. Gazetelerde önemle paylaşılan bu hadise özetle şu şekilde gerçekleşmiştir: Maraş istikametine giden Fransız kolu, 12/13 Ocak gecesi yol üzerindeki Araptar Köyü'nde konaklamak için ulaştığında köy ahalisine eziyet etmiş, halktan kaçabilenler çevredeki tepelik alanlara sığınmışlardır. Fransız kuvvetler köyde bulunan kadınlara işkence etmiş, kış için ayrılmış erzakları yağmalamış, evde kıymetli eşyaları almış, hayvanları telef edip kaçırmıştır. Tepelere sığınan halkın ısınmak ve haber ulaştırabilmek için ateş yakması ile çevre köylerden gelen ahali, sabah saatlerinde hareket eden Fransız kuvvetlerine yol üzerindeki dar geçitte baskın düzenlemiş ve Fransızlar kayıplar verip silah bırakarak Maraş'a gitmişlerdir.⁷⁵ Gazetelerde isim olarak belirtilmese de Antep-Maraş bölgesinin önemli bir Kuvâ-yı Millîye birliği olan Karayılan ve çetesinin Maraş'a giden Fransız erzak koluna Karabıyıklı'da baskın yapması ve on dört Fransız muhafızının burada öldürülmesi,⁷⁶ Katma'dan altmış arabalık bir Fransız kolunun Antep'e iki saat mesafede Kuvâ-yı Millîye tarafından durdurulduğu,⁷⁷ Kuvâ-yı Millîye birliklerinin Antep-Kilis arasındaki yolu tutarak Fransızların ilerlemesini engellemek için köprüleri tahrip ettiği,⁷⁸ Fransız kontrolündeki bölgede Halep'ten Antep'e giden ve içerisinde Amerikan Cemiyet-i Hayriye'sinden iki kişinin suikast sonucu öldürülmesi olayının faili olarak Müslümanların gösterilmesi⁷⁹ gazetelerde yer alan haberlerdir.

Antep, Maraş bölgesinde çatışmaların yaşanması ve halkın zor durumda kalmasına Ulusal basında halkın durumu göz önüne alınarak daha sert ifadeler ile tepki gösterilmiş, bölgede yaşananlar tüm dünyaya duyurulmaya çalışılmıştır. *İrâde-i Milliye*'de yayımlanan "Avrupa Medeniyetinin İç Yüzü ve Fransız Hunharlığı" başlıklı yazıdaki bazı satırlarda; "... Demek ki medeniyet bizim bildiğimiz manada tekemmülât ve tealiyat-ı insaniye değil belki mezalim-ü fecayi içinde icad edilmiş vesaiti cinaiyedir. O halde içinde bulunduğumuz asra asr-ı medeniyet demekten Avrupalıların fecayi asrı, mezalim asrı demek daha muhik ve daha doğru olacaktır..." "...Ayıntab, Maraş ve havalisi Türk ve Müslüman mezaristanı olmuştur. Hangi hakka ne gibi asayişsizliğe delalet ider..." "...Kurbanlık koyunlar gibi mütevekkilane akıbetine intizar eden halk bugün Fransız kıyafetindeki canavarlar tarafından kan ve ateş içinde boğduruluyor, yakılmadık ve yıkılmadık hanüman bırakılmıyor..."⁸⁰ ifadelerine yer verilmiştir. Yine *Albayrak*

⁷⁴ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Maraş ve Havalisi", S.4, 24 Ocak 1920, s.3.

⁷⁵ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Maraş'ta Müsademe", S.4, 24 Ocak 1920, s.2; *İrâde-i Milliye*, "Ayıntab Muhabirimizden", S.23, 2 Şubat 1920, s.1-2; *İrâde-i Milliye*, "Maraş ile Ayıntab Arasındaki (Arabdar) Vakasına Ait", S.27, 19 Nisan 1920, s.1-2; *İrâde-i Milliye*, "Maraş ile Ayıntab Arasındaki (Arabdar) Vakasına Ait (Ma-ba'd)", S.28, 22 Nisan 1920, s.2.

⁷⁶ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Aşâir Hal-i Kıyamda", S.8, 11 Şubat 1920, s.2; *İrâde-i Milliye*, "Müteferrik Haberler", S.24, 9 Şubat 1920, s.4.

⁷⁷ *Albayrak*, "Anadolu Ajansı", S.28, 15 Şubat 1920, s.2.

⁷⁸ *İzmir'e Doğru*, "Kilis-Ayıntab Etrafında", S.29, 11 Şubat 1920, s.2.

⁷⁹ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Ayıntab ve Urfa'da Vaziyet", S.10, 21 Şubat 1920, s.3.

⁸⁰ *İrâde-i Milliye*, "Avrupa Medeniyetinin İç Yüzü ve Fransız Hunharlığı", S.23, 2 Şubat 1920, s.2.

gazetesinde bir telgraf halk ile paylaşılmış: “Hürriyet ve hak ve adalet pişdârı olarak tanılan ve Türk’ün kalbinde büyük bir mevki-i hürmete malik bulunan güzel Fransa’nın bir evladının Ayıntab, Urfa ve Maraş’ta Ermeni düşmanlığının iğfâlât ve ihtirâsına tabii olan Fransız Kumandanı General Geret’in altı günden beri oralarda tarihin en karanlık ve kızıl sütunlarında bile emsali görülmemiş bir imha siyasetini takip ettiğini...” “Hukuk-ı Beşer Beyannamesiyle insanlığa yeni bir hayat ve nur bahşeden necip Fransız milletin bu çocuk ve kadın katliamını bizim kadar takbih ve tel’in edeceğini ... işbu mâruzâtımızın Fransız milletine iblağına ve bu kan ateş tufanlarına bir nihayet verilmesine tavassut-i asîlanelerini insaniyet ve hak namına istirham eyleriz.”⁸¹ şeklinde Fransızların işgalleri sert bir dil ile eleştirilmiştir.

Antep şehir çevresinde yaşanan silahlı hadiseler artık şehir içerisinde de yaşanmaya başlamıştır. Fransızların Müslüman halkı tahrik etmeye devam ettiği, işgalin sürdüğü her geçen gün pek üzücü olayların yaşanacağı ve Antep’te ahaliyi zapt etmenin mümkün olmadığını⁸² içeren bir telgraf basında yer almıştır. Halkın galeyana gelerek büyük tepki gösterdiği önemli hadise Mehmet Kâmil’in şehit edilmesi olmuştur. Gazetelerde isim olarak belirtilmemişse de “Müslüman kadınlara saldıran dört Fransız erinden birinin bu durumu engellemek isteyen genç bir Müslümanı şehit etti”⁸³ haberi basında yankı bulmuştur. Antep dışında çatışmalar yaşanması, şehir içerisinde halkın gergin olması ve Fransızların işgallerini devam ettirip kendi bölgelerinde tahkimatlarını kuvvetlendirmeleri⁸⁴ ve ikametgahlarını savunmaya koyulup şehirde çeşitli mahallerdeki görevli subaylarını savunma hattına toplamaları⁸⁵ şehirdeki savaşı kaçınılmaz kılmıştır.

Şehirde savaş 1 Nisan 1920 yılında başlamıştır. Şehir içindeki savaşın basına yansımaları *İrâde-i Milliye*’nin 22 Nisan 1920 tarihli sayısında şu şekilde yer almıştır: “Ayıntab şehri içinde Ermeniler ve Fransızlarla İslamlar arasında müsademe vardır. Ayrıca bir Fransız müfrezesi Ayıntab’a dışarıdan top ateşi icra etmektedir. Ahali-i İslamiye fedakarâne müdâfaa etmekte ve Kuvâ-yı Millîye her taraftan muavenete şitab etmekte olduğu müstahberdir.”⁸⁶ Tabi bu sıralarda Suriye’den Kilis’e oradan da Antep’e sevklerini sürdüren Fransız birlikleri ile yol üzerinde savaştan Kuvâ-yı Millîye’nin başarılı savunma hatları kurarak Fransızların şehre girişlerini bir süreliğine engellemiş⁸⁷ ve bu durum basına yansımıştır. Şehir içerisinde de şiddetli bir şekilde savaşın devam ettiğine ve gelişen sürece gazeteler haberlerinde yer vermiştir. Buna göre, Fransızlara ait önemli bir

⁸¹ *Albayrak*, “Telgrafname Sureti”, S.27, 12 Şubat 1920, s.2.

⁸² *Hâkimiyet-i Milliye*, “Ayıntab’da Heyecan”, S.9, 16 Şubat 1920, s.2.

⁸³ *İrâde-i Milliye*, “Müteferrik Haberler”, S.25, 9 Şubat 1920, s.4; *Hâkimiyet-i Milliye*, “Ayıntab’da Bir Hadise”, S.8, 11 Şubat 1920, s.2/3.

⁸⁴ *Hâkimiyet-i Milliye*, “Ayıntab’da Heyecan”, S.9, 16 Şubat 1920, s.2.

⁸⁵ *Hâkimiyet-i Milliye*, “Ayıntab’da Bir Hadise”, S.8, 11 Şubat 1920, s.3.

⁸⁶ *İrâde-i Milliye*, “Hususi Haberlerimiz”, S.28, 22 Nisan 1920, s.4.

⁸⁷ *Albayrak*, “Müstahberât-ı Husûsiye”, S.83, 12 Nisan 1920, s.2; *Hâkimiyet-i Milliye*, “Tebliğ-i Resmî”, S.22, 17 Nisan 1920, s.4; *Albayrak*, “Anadolu Ajansı”, S.85, 19 Nisan 1920, s.2.

kuvvetin bulunduğu Antep'teki Kurbanbaba Tepesi Fransızların elinden alınmıştır. Burada Fransızlar zayıf ve birçok cephaneyi bırakmak zorunda kalmıştır. Ermeni evleri üzerindeki piyadelerle korunan ve Fransız karargâhı olarak kullanılan Kolej binasına yerel kuvvetler tarafından hücum edilmiştir. Şehirde bulunan Fransız kuvvetlerinin tamamı Kolej'e, Amerikan Yetimhanesine ve Ermeni mahallelerine sığınmış, şehir yerel kuvvetler tarafından kuşatılmıştır.⁸⁸ Takip eden günlerde başka haberde, Antep'te yüksek noktalara yerleşen Fransızlar, şehrin muhtelif Müslüman mahallelerine ve camilerine ateş etmekte, Ermeniler ise geceleri bomba ve gazlı paçavralar ile Müslüman hanelerini ateşe vermektedir. Müslümanların sığınmış olduğu Çınarlı Camii'ne de bomba atılmıştır. Haberin devamında, 16 Nisan'da Nizip'ten gelen Miralay Normand birliklerinin Kuvâ-yı Millîye karşısında tutunamayarak Cerablus istikametine geri dönmüş olduğu⁸⁹ ve Antep'in doğu mahallesinde gerçekleşen Mağarabaşı Taarruzu olarak bilinen olay aktarılmıştır. Şehir içerisinde yaşananlar ile ilgili devam eden haberlerde, 3 Mayıs'ta Fransız ve Ermenilerin gün boyunca Türk siperlerini ateş altına almış, gece saat ikide Musullu mahallesine baskın yapmışlardır. 4 Mayıs'ta Eyüboğlu Camii minaresinden Ermeniler tarafından halka kurşun sıkıldığı, Antep semalarında Fransızlara ait uçakların uçtuğu ve çeşitli evrakların dağıtıldığı⁹⁰, Ayıntab Maârif Kırâathânesi batısındaki bir mescit ve üç dükkânın Ermeniler tarafından yakıldığı⁹¹ gibi olaylar gazetelerde yer alan haberlerdir. Şehir içerisindeki savaşlar aynı zamanda şehir dışında gerçekleşmektedir, gazetelerdeki haberlerde, Antep'i Türk kuşatmasından kurtarmak için harekete geçen sekiz yüz piyade dört top ve iki tanktan oluşan Fransız kuvveti Antep'e üç saat mesafede Millî kuvvetler tarafından durdurulduğu,⁹²yine Akçakoyunlu bölgesinde yer yer çatışmaların devam ettiği⁹³ yer almıştır.

Mustafa Kemal Paşa'yı ziyarete giden Fransız General Gouraud'un M. Robert de Caix başkanlığındaki heyeti ile Ankara'da bir toplantı tertip edilerek Fransızlarla 20 günlük bir ateşkes yapılmış⁹⁴, ateşkes Antep'te 30 Mayıs 1920 yılından itibaren başlamış⁹⁵ ve uzayarak Temmuz ayının sonuna kadar devam etmiştir. Antep ve çevresinde savaşın ikinci devresi gazeteler aracılığıyla halka duyurulmaya devam etmiştir. Basında yer alan haberlere göre; Ağustos 1920'de Fransız siperlerine yapılan taarruz başarıyla neticelenmiş ve Fransızlar Kurbanbaba Tepesine sürülmüştür. Aynı günün gecesinde ise Hacı Baba sırtları Kuvâ-yı Millîye tarafından alınmış ve Fransızların kuşatma hattı yarılmıştır.⁹⁶ Antep'teki savaşların ikinci devresi daha şiddetli ve yıpratıcı şekilde,

⁸⁸ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Telgraf Haberleri", S.28, 9 Mayıs 1920, s.4.

⁸⁹ *Albayrak*, "Müstahberât-ı Husûsiyye", S.91, 13 Mayıs 1920, s.1/2.

⁹⁰ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Telgraf Haberleri", S.29, 13 Mayıs 1920, s.3/4.

⁹¹ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Telgraf Haberleri" S.33, 27 Mayıs 1920, s.4.

⁹² *Hâkimiyet-i Milliye*, "Anadolu ve Rumeli", S.30, 17 Mayıs 1920, s.4.

⁹³ *Açıksöz*, "Anadolu Ajansı", S.65, 26 Temmuz 1920, s.4.

⁹⁴ Öztürk, *Millî*, s.105.

⁹⁵ Abadi, *Türk Verdünü Gaziantep Antep'in Dört Muhassarası*, Gaziantep: Gaziyurt Matbaası, 1999, s.63.

⁹⁶ *Albayrak*, "Anadolu Ajansı Haberleri", S.106, 23 Ağustos 1920, s.2.

özellikle Fransızların yoğun bombardımanı ile gerçekleşmiştir. Şehrin bombalandığı ile ilgili haberler sürekli aktarılmıştır. 15/16 Eylül'de savunma noktalarında neticesi alınmayan çarpışmalar yaşanmış, 17 Eylül'de Fransızlar şehrin bombardımanına devam etmiştir. ⁹⁷ Buna karşılık millî kuvvetlerin şehrin güneydoğusunda bulunan Fransız postalarına yaptıkları baskın sonucu postalar geri çekilmeye mecbur bırakılmıştır.⁹⁸ Fransızların havan topu ve obüsleri ise şehri harabeye çevirmiş ve her gün bir Türk evi bu bombardımandan dolayı zarar görmüştür. ⁹⁹ Fransız kuvvetler, şehrin kuzeyini de almak için çeşitli girişimlerde bulunmuş ve farklı büyüklükteki toplarla bu cepheye atışlar gerçekleştirmiştir. Antep halkının direniş gücü Fransızların bu girişimini sonuçsuz bırakmıştır.¹⁰⁰ Takip eden günlerde Fransızların topları tarafından şehrin yoğun bir şekilde bombalandığı ile ilgili haberler gelmeye devam etmiştir. ¹⁰¹ 7 Kasım 1920 tarihli *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesi, "Cephelerde Vaziyet, Ayıntab hala bombardıman ediliyor" başlıklı haberinde, müdafaasız olan şehrin bombardıman edilmeye devam ettiğini, şehrin gün geçtikçe müstahkem bir kale gibi düşmanı zayıyata uğrattığını aktarmıştır. ¹⁰² Şehirde Kasım ayında da topçu atışları devam etmiş,¹⁰³ bununla birlikte yer yer silahlı olaylar vuku bulmuştur. Şehrin yakınında Nafak Boğazı, Kilisecik; şehirde Kuşçu Tepesi,¹⁰⁴ Çıksorut sırtları,¹⁰⁵ Hacıbaba Tepesi¹⁰⁶ çatışmaların yaşanmış olduğu bölgelerdir. Aralık ayında savaş tüm şiddeti ile devam etmiştir. Millî kuvvetlerin direniş sırasında Fransızlar feci olaylara da sebep olmuştur. Gazetelerde yer alan haberlere göre, Antep'in kuzeyinde cereyan eden muharebelerde Fransızların Güceği'de masum bir kadını idam ettikleri, jandarma neferini süngüledikleri, Antepli bir ailenin kızının ırzına tasallut ettikleri ve Küçük Araplı köyünde ahaliden elli kişiyi idam ettikleri haberi yer almıştır. ¹⁰⁷

Şehir içerisinde 12 Aralık 1920 yılında şiddetli bir çatışma yaşanmıştır. Aktarılan habere göre sabah 5.30-6.00'dan itibaren Fransız topçuları gün kararınca dek şehrin muhtelif yerlerini bombardıman altına aldıktan sonra Fransız piyadeleri şehrin doğu bölgesinde olan Mağarabaşı ve Ömer Şeyh cephelerine taarruzda bulunmuştur. Buna karşılık

⁹⁷ *Açıksöz*, "Tebliğ-i Resmi", S.80, 23 Eylül 1920, s.4.

⁹⁸ *Albayrak*, "Anadolu Ajansı", S.112, 5 Ekim 1920, s.2.

⁹⁹ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Cephelerde", S.62, 5 Ekim 1920, s.2.

¹⁰⁰ *Açıksöz*, "Tebliğ-i Resmi", S.86, 14 Ekim 1920, s.4.

¹⁰¹ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Resmi Tebliğ", S.65, 16 Ekim 1920, s.2; *Hâkimiyet-i Milliye*, "Tebliğ-i Resmi", S.67, 23 Ekim 1920, s.2; *Albayrak*, "Anadolu Ajansı", S.115, 25 Ekim 1920, s.2; *Hâkimiyet-i Milliye*, "Resmi Tebliğ", S.70, 28 Ekim 1920, s.2; *Açıksöz*, "Tebliğ-i Resmi", S.91, 1 Kasım 1920, s.3; *Albayrak*, "Anadolu Ajansı", S.116, 1 Kasım 1920, s.2.

¹⁰² *Hâkimiyet-i Milliye*, "Cephelerde Vaziyet Ayıntab hala bombardıman ediliyor", S.70, 7 Kasım 1920, s.1.

¹⁰³ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Resmi Tebliğ", S.73, 9 Kasım 1920, s.2.

¹⁰⁴ *Albayrak*, "Cenup Cephesi", S.107, 8 Kasım 1920, s.2.

¹⁰⁵ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Tebliğ-i Resmi", S.75, 13 Kasım 1920, s.2; *Açıksöz*, "Tebliğ-i Resmi", S.95, 15 Kasım 1920, s.4.

¹⁰⁶ *Albayrak*, "Cenup Cephesi", S.120, 28 Kasım 1920, s.2.

¹⁰⁷ *Açıksöz*, "Resmi Tebliğler", S.102, 9 Aralık 1920, s.4; *Albayrak*, "Anadolu Ajansı", S.122, 13 Aralık 1920, s.2.

kahraman müdafilerin sebat ve mukavemetleri karşısında Fransızların zayıf vererek geri çekildiği, 14-15 Aralık gecesi de İbrahimli bölgesinde Fransızlara karşı bir taarruz yapıldığı¹⁰⁸ yer almıştır. Aralık ayının son günlerinde Türk kuvvetlerinin hakimiyetinde bulunan şehrin kuzey mıntıkası Fransızlar tarafından ele geçirilmeye devam etmişse de Türk kuvvetleri saldırıları püskürtmüştür.¹⁰⁹Yine Antep'in kuzeyinde siperler kazarak birleşmeye çalışan Fransız kuvvetlerinin bu girişimini engellemek amacıyla 27 Aralık 1920 yılında Türk kuvvetleri taarruzda bulunmuş ve bunun neticesinde Fransız savunma noktaları tahrip edilmiştir. Türk birlikleri Fransızların karargâh olarak kullandıkları Kolej binasını top atışına tutmuş, Kolej ve yanındaki cephanelik tahrip edilmiştir.¹¹⁰ 9-10 Aralık 1920 tarihinde Antep Belediye Başkanı ve temsilcilerinin hazırlanmış olduğu telgraf *Açıksöz* gazetesinde yayımlanmıştır. Bu telgrafta özetle Antep'te masum halk ile 9 aydır süren savaşın ve akan kanın tüm dünya tarafından artık görüldüğüne, Antep halkının yaşadığı zorluklara, şehirdeki tarihi camilerin harabeye döndüğüne, manda düşüncesinin kesinlikle kabul edilmediğine, halkın hürriyet, özgürlük uğruna şehri müdafaa ettiğine ve işgallerin tamamen haksız ve adaletsiz olduğuna yer verilmiş ve İtilaf devletleri ile taraf olan hükümetlere söz konusu bu telgraf gönderilmiştir.¹¹¹

1921 Ocak ayında şehir merkezi ve çevresinde çatışmalar devam etmiştir. Bu ay içerisinde basına yansıyan en önemli hadise Antep'e yakın mevkideki İkizkuyu civarında yaşanmıştır. Verilen haberlere göre, Millî kuvvetler Fransızlara ait iki tabur komutasındaki erzak kafilesine başarılı bir taarruzda bulunmuştur. Fransız kuvvetleri iki yüz kayıp verirken Millî kuvvetlerin kaybı kırka yakın olmuştur. Ayrıca bu taarruz neticesinde yirmi iki makinalı tüfek, beş otomatik tüfek, üç yüz şarjör, yüz elli tüfek, birçok el bombası, pek çok araba altmışa yakın hayvan ile askeri kıyafet, ayakkabı ve çanta gibi birçok ganimet ele geçirildiği gazetelerde yer almıştır.¹¹²

Antep Savunmasının ikinci devresi gazetelere yansıdığı şekilde şehir içerisinde Fransızların yoğun top atışları ve şehir çevresinde şiddetli çatışmalar ile devam etmiştir. Şehir halkının oldukça zor durumda bulunmasına, açlığın şiddetini arttırmasına rağmen direnişi devam ettirmesi durumu, Ulusal basında övgü ile bahsedilmiş, Antep halkının mücadelesi tüm yurda ve dünya kamuoyuna gazeteler aracılığıyla aktarılmıştır. Savaş yıllarında *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde "Ayıntab Kahramanları" başlıklı bir yazı yayımlanmıştır. Yazının satırları içerisinde yer alan: "Fransızlar Ayıntab'ı işgal edip orada yerleşmek için bütün inatlarını sarf ediyorlar; ellerinde bulunan vesait-i fenniye ile Ayıntab'ı alta gömmek istiyorlar, fakat karşılardaki bu fevkalade büyük ve misalsiz halk makamı onları takım takım eziyor, mahveyliyor! Babalar düşerse çocuklar

¹⁰⁸ *Açıksöz*, "Tebliğ-i Resmi", S.104, 20 Aralık 1920, s.4.

¹⁰⁹ *Açıksöz*, "Tebliğ-i Resmi", S.106, 27 Aralık 1920, s.4.

¹¹⁰ *Açıksöz*, "Tebliğ-i Resmi", S.108, 30 Aralık 1920, s.3.

¹¹¹ *Açıksöz*, "Kahraman Gazi Ayıntabluların Müracaatı", S.110, 10 Ocak 1921, s.1.

¹¹² *Açıksöz*, "Tebliğ-i Resmi", S.115, 24 Ocak 1921, s.4; *Açıksöz*, "Tebliğ-i Resmi", S.116, 27 Ocak 1921, s.4; *Albayrak*, "Cenup Cephesi", S.129, 31 Ocak 1921, s.2; *Albayrak*, "Anadolu Ajansı", S.130, 7 Şubat 1921, s.2.

kalkıyor, erkekler ölürse kadınlar ayaklanıyor, oğullar durursa, kızlar yürüyor silah elde ve gözler ufukta Ayıntab daima ayakta yılmamaya azmeden kablel tufan bir kahraman gibi o daima ayakta!"¹¹³ ifadeleri şehir halkına büyük bir moral verirken tüm yurdun Antep direnişini gururla anmasını sağlamıştır. 3 Şubat 1921 yılındaki *Sebîl'ür-Reşâd* Dergisi'nde Antep ve Maraş halkının kahramanlıkları, fedakarlıkları uzun bir yazı halinde kaleme alınmış ve şu satırlara yer verilmiştir: "...Etrafta Kuvâ-yı Millîye kalmadığı hâlde "siz neye güveniyor da harp ediyorsunuz? Artık teslim olunuz" diye bir haber göndermiş, bunun üzerine halk şu cevabı vermiş: "Siz bütün Anadolu'yu istila etseniz yine Ayıntablılar size teslim olmayacaktır. Siz ancak Ayıntab'ın harabelerine, mezarlarına mâlik olabilirsiniz. Yoksa burada bir fert kaldıkça sizinle çarpışacak, size bu Müslüman topraklarını kendi rızasıyla çiğnetmeyecektir..."¹¹⁴ Yine 7 Şubat 1921 yılında Müfide Ferid (Tek)'in kaleme aldığı "Gazi Ayıntab" başlıklı yazı *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde yayımlanmıştır. "Türkler! Hürmetle eğiliniz. Ayıntab karşısındasınız! Onu, o aşk-ı vatan timsalini, kendi ezelf ve fitrî kahramanlığınızı selamlıyorsunuz! Ayıntab'ın destan zaferini millet, dokuz aydır heyecanlar içinde takip ediyor ve dokuz aydır her gün Ayıntab, kaniyla o destana yeni bir sahife-i celadet ilave ediyor." şeklinde başlayan yazıda, Antep halkının direniş ruhunun kutsiyeti, vatan aşkı anlatılmış ayrıca Müfide Ferit (Tek), Antep direnişini Plevne ve Çanakkale kahramanlıklarına benzetmiş ve bu direnişin tüm yurt için bir kurtuluş olduğuna ve Türk varlığı için olan önemine vurgu yapmıştır.¹¹⁵

3.3. Antep'te Savaş Sonrası Geçiş Döneminin Basına Yansımaları

Antep halkının yaşadığı büyük zorluklar ve devam eden Fransız kuşatması neticesinde şehirde savaşımlar huruç hareketleriyle şehir dışına çıkmak zorunda kalmıştır. Bununla ilgili aktarılan haberde, 6/7 Şubat gecesi Antep'teki millî birliklerin Fransızlara ait kuşatma hattını yararak Fransızlara birçok kayıp verdiğini bildirilmiştir.¹¹⁶ Huruç harekâtı sonrası şehirde kalanlar Fransızlar ile bir silah bırakışma anlaşması yapmak mecburiyetinde kalmıştır. Antep'te Fransız idaresi 9 Şubat'tan itibaren başlamış ve 27 Şubat'ta Fransız kuşatması kaldırılmıştır.¹¹⁷ Antep'teki Fransız idaresi Türk ordusunun Batı Cephesi'ndeki başarıları ve 20 Ekim 1921 yılında yapılan Ankara Antlaşması ile tekrar şekillenmeye başlamıştır.

Antep'teki yeni mevcut durum gazetelere pek yansımaya da şehrin vatanın bir parçası olduğu, Fransızların işgallerini kaldırması gerektiğini belirten yazılar yayımlanmıştır. Antep halkının yalnız olmadığına dair halkı destekler nitelikte yazılar paylaşılmıştır. Bununla ilgili haberlerden biri, Büyük Millet Meclisi'nde Gaziantep ile ilgili vekillerin konuşmalarına yer verilen gazete haberidir. Şehir her ne kadar Fransız idaresi altında

¹¹³ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Ayıntab Kahramanları", S.67, 23 Ekim 1920, s.1.

¹¹⁴ *Sebîl'ür-Reşâd*, "Maraş ve Ayıntablıların Kahramanlıkları", S.467, 3 Şubat 1921, s.296-304.

¹¹⁵ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Gazi Ayıntab", S.106, 7 Şubat 1921, s.1.

¹¹⁶ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Tebliğ-i Resmî", S.104, 9 Şubat 1921, s.2.

¹¹⁷ Abadi, *Türk*, s.93.

bulunsa da vekiller bu işgal idaresini tanımadığını yansıtan söylemlerde bulunmuşlardır. Burada, Fransızlar ile mücadele eden ve bazı uzuvlarını kaybeden kişilere bir hediye verilmesi gündeme gelmiş ve Mustafa Kemal Paşa ve vekiller sırasıyla Antep halkının göstermiş olduğu yiğitlik ve kahramanlığı ele almıştır.¹¹⁸ Bu döneme damgasını vuran en önemli yazılardan biri *Hâkimiyet-i Milliye*'deki "Gazi Ayıntab Türkiye'den Ayrılamaz" başlıklı yazıdır. Bu yazıda; Fransızların getirmiş oldukları yabancı adamlar ile imza topladıklarına değinilmiş ve şehrin ileri gelenlerinin göndermiş oldukları bir protesto mektubuna yer verilmiştir. Bu mektupta; şehrin Fransız idaresine bırakılmasıyla Fransızlarla iş birliği içerisinde bulunan kişiler ifşa edilmiştir. Ayrıca bu kişilerin, Gaziantep'in Fransız devletinden koparılmış bir parça olduğunu ve Fransızların gitmesi durumunda halkın mağduriyet yaşayacağına dair iddialar ortaya atıp imza topladığı belirtilmiştir. Mektubun devamında ise "Şimdiye kadar Türk kalmış, Türk yaşamış, Türklerin yolunda hayatını ve her şeyini feda etmiş din ve millete sadık bil'umum Ayıntablılar namına bu namussükun hareketi tel'in eder ve Türklüğün bir abide-i hamaseti olan Ayıntabımızın ana vatanın la-yenfek bir cüzi olduğunu" belirterek Gaziantep'in ana vatanın ayrılmaz bir parçası olduğu vurgulanmıştır.¹¹⁹ Ulusal basında Gaziantep ve çevresini ilgilendiren, Fransızlarla yapılan görüşmeler ve Ankara Antlaşması artık gazetelerin gündeminde yer alan haberler olmuştur. 12 Haziran 1921 yılında "Türkiye-Fransa¹²⁰" yazısı, La Jurnal'in verdiği haberi aktaran ve "Türk-Fransız İtilafı¹²¹" başlıklı yazı, "Türk-Fransız İtilafnâmesi" başlıklı yazıda Fransa ile yapılan ve büyük ölçüde Anadolu'nun güneyini ilgilendiren antlaşmanın maddelerine yer verilmiştir.¹²² Fransız birliklerinin Gaziantep'ten tahliyesi, yapılan antlaşma ve görüşmeler neticesinde belirlenmiş ve Gaziantep'te millî idarenin kurulup mülki idarenin göreve başladığı ile ilgili haberler yapılmaya başlamıştır.¹²³ 25 Aralık 1921 yılında ise Türk ordusu 59. Alay Gaziantep'e girmiştir.¹²⁴ Türk ordusunun şehre girişi ve o gün yaşananlar 20 Ocak 1922 tarihli *İkdam* gazetesinde yer almıştır. Aktarılan habere göre; Gaziantep'in tekrar anavatanına katılmasının büyük bir mutlulukla karşılandığı, şehir esnafının, memurlarının, öğrencilerinin alkış ve sevinç gösterileri eşliğinde Türk ordusunun şehre giriş yaptığı, hükümet konağının önünde tören düzenlendiği ve halkın birbirlerini gurur ve vakur bir şekilde tebrik ettiği belirtilmiştir.¹²⁵ Bundan dolayı 25 Aralık günü, Gaziantep'in "Kurtuluş Günü" olarak anılmıştır.

¹¹⁸ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Büyük Miller Meclisinde", S.125, 6 Mart 1921, s.2.

¹¹⁹ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Gazi Ayıntab Türkiye'den Ayrılamaz", S.201, 2 Haziran 1921, s.1.

¹²⁰ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Türkiye Fransa", S.207, 12 Haziran 1921, s.1.

¹²¹ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Türk-Fransız İtilafı", S.238, 30 Ekim 1921, s.1.

¹²² *Hâkimiyet-i Milliye*, "Türk-Fransız İtilafnâmesi", S.241, 2 Kasım 1921, s.1.

¹²³ *Hâkimiyet-i Milliye*, "Gazi Ayıntab", S.277, 13 Aralık 1921, s.1.

¹²⁴ Genelkurmay Başkanlığı, *Türk İstiklal*, s.286.

¹²⁵ *İkdam*, "Ayıntab Anavatanına Kavuşurken", S.8926, 20 Ocak 1922, s.3.

4. Sonuç

Gazeteler, halka haber niteliği taşıyan olayları bildirmesi, devlet liderlerine ait siyasi ideolojileri paylaşıp halkı yönlendirebilme gücüne sahip olması yine devlet ve kurum hizmetlerinin duyurularını yapması, çocuk ve yetişkinlere yönelik yazılar ile eğitim olanağı sunması, reklam vererek ticari bir getirisi olması, bilimsel, entelektüel yazılar ile bilinçli bir toplum oluşumuna katkısı, insanların yaşadıkları bölgeye ait gelişmelerden haberdar olmasını sağlaması, özellikle savaş yıllarında, gazeteler aracılığıyla insanların savaş sürecini yakinen takip etmesi ve savaşların akıbetinden haberdar olabilmesi gibi birbirinden farklı hususları barındıran önemli bir basın aracıdır. Devletlerin finanse ettiği ya da özel teşebbüslerle kurulan gazeteler içerisinde aynı düşünceyi paylaşan, benzer politikalar yürüten gazeteler bulunurken; birbirlerine zıt görüşleri paylaşan, kendi halk kitlesini oluşturmayı hedef edinen çeşitli gazeteler de yer almaktadır.

Çalışmada, Antep yerel basınında tespit edilebilen gazeteler ile Millî Mücadeleyi destekleyen bazı ulusal gazetelerden yararlanılmıştır. Millî Mücadeleyi destekler nitelikteki gazeteler yurdun pek farklı yerlerinden haberleri gazetelere yansıtmaktadır. Mâmâfih yapılan çalışmada yararlanılan gazetelerin tamamı tarınmış olup konu kısıtlaması yapılarak Antep özelindeki haberler derlenmiştir. Antep'teki olaylar ile gazetelerin olaya bakışı ve yorumları değerlendirilmiştir. Ayrıca gazetede haberler olabildiğince erken ve olayların yaşandığı güne yakın tarihlerde çıktığı için Antep'te yaşanan olaylara göre kategorize edilmiş ve yıllara göre tasnifi yapılmıştır.

Buna göre üç kısma ayrılan çalışmada; öncelikle İngilizlerin şehre gelişi ve yaptıkları faaliyetlere dair haberler yayımlanmış; ardından Antep'te yeni bir işgale sebep olacak Fransızların işgaline yönelik protestolar ile ilgili haberler aktarılmıştır. Bu bölümde vatanın bölünemez olduğu, birlik ve beraberliğin yaşandığı, bölge ve Antep için işgallere tepki gösterildiği belirgin bir şekilde gazetelere yansımıştır. İkinci bölümde Antep şehir merkezi ve çevresinde yaşanan hadiseler, cephe hatları, bombardımanlar, sıcak çatışmalar gazetelerde takip edildiği ölçüde haber yapılmıştır. Burada gazeteler, özetle işgal altındaki topraklarda neler yaşandığını, insanların nasıl bir mücadele sergilediğini gazeteye ulaşabilen herkese aktarmaya çalışmış ve bunu yaparken de her daim vurgusunu yaptığı gibi işgallerin haksız olduğunu, direnen halkın kahramanca mücadele ettiğini belirtmiştir. Üçüncü bölümde ise Antep'in yine yalnız olmadığına dair yazılar Ulusal basında yer almış ve Türkiye ile Fransa arasında yapılan uluslararası antlaşmalar gazeteler aracılığıyla aktarılmıştır. Genel olarak Ulusal basında, Fransızların Güney bölgesinde haksız işgaller gerçekleştirdikleri, bölgede Türk nüfusunun hâkim olduğu çerçevesinde yazılar aktarılarak bir kamuoyu oluşturulmuş; Antep özelinde ise Millî kuvvetlerin zaferleri, kahramanlıkları sürekli olarak vurgulanmış ve başarılarla yer verilmiştir. Böylece manevi bir destek olarak basının gücü kullanılmıştır. Yerel gazetelerde ise yaşanan olaylar olduğu gibi aktarılmıştır.

Millî M¼cadele d¼neminde yerel bir direniş olan Antep Savunmasının gazeteler aracılığıyla d¼nya kamuoyuna paylaşılmış, şehirde yaşanan olaylar, kahramanlıklar, zorluklar, yıkımlar ve şehirdeki m¼cadele ruhu insanlara gazete haberleri eliyle aktarılmaya çalışılmıştır. Haberlerden, Antep'in kendi başına olmadığı, Anadolu'nun birlik ve beraberlik içerisinde olduğu, Antep için kurtuluş yollarının arandığı gibi ümitvar mesajlar alınmaktadır. Çalışmanın yerel gazetelere ait haberlere yer vermesinin kent basın tarihine ve Antep Savunması ile ilgili çalışmalara yardımcı olacağı umulur.

Kaynaklar / References

Arşiv Kayıtları

BOA Y.EE, 43-103

BOA DH.ŞFR. 608-20

BOA DH.ŞFR. 649-89

BOA HR.SYS. 2542-2

BOA BEO. 4616-346167 27/28

Açıksöz Gazetesi: 16 Kasım 1919, 26 Temmuz 1920, 23 Eylül 1920, 14 Ekim 1920, 1 Kasım 1920, 15 Kasım 1920, 9 Aralık 1920, 20 Aralık 1920, 27 Aralık 1920, 30 Aralık 1920, 10 Ocak 1921, 24 Ocak 1921, 27 Ocak 1921.

Albayarak Gazetesi: 6 Kasım 1919, 9 Kasım 1919, 16 Kasım 1919, 15 Şubat 1920, 12 Şubat 1920, 12 Nisan 1920, 19 Nisan 1920, 13 Mayıs 1920, 23 Ağustos 1920, 5 Ekim 1920, 25 Ekim 1920, 1 Kasım 1920, 8 Kasım 1920, 28 Kasım 1920, 13 Aralık 1920, 31 Ocak 1921, 7 Şubat 1921.

Ayıntab Haberleri: 26 Aralık 1918.

Hâkimiyet-i Milliye: 20 Ocak 1920, 10 Ocak 1920, 20 Ocak 1920, 28 Ocak 1920, 11 Şubat 1920, 24 Ocak 1920, 11 Şubat 1920, 21 Şubat 1920, 17 Nisan 1920, 9 Mayıs 1920, 13 Mayıs 1920, 17 Mayıs 1920, 27 Mayıs 1920, 5 Ekim 1920, 16 Ekim 1920, 23 Ekim 1920, 28 Ekim 1920, 7 Kasım 1920, 9 Kasım 1920, 13 Kasım 1920, 23 Ekim 1920, 7 Şubat 1921, 9 Şubat 1921, 6 Mart 1921, 2 Haziran 1921, 12 Haziran 1921, 30 Ekim 1921, 2 Kasım 1921, 13 Aralık 1921.

İkdam: 20 Ocak 1922.

İrâde-i Milliye: 27 Ekim 1919, 3 Kasım 1919, 10 Kasım 1919, 17 Kasım 1919, 29 Aralık 1919, 3 Kasım 1919, 10 Kasım 1919, 24 Kasım 1919, 1 Aralık 1919, 8 Aralık 1919, 15 Aralık 1919, 22 Aralık 1919, 2 Şubat 1920, 9 Şubat 1920, 19 Nisan 1920, 22 Nisan 1920.

İzmir'e Doğru: 20 Kasım 1919, 23 Kasım 1919, 30 Kasım 1919, 18 Aralık 1919, 3 Ocak 1920, 11 Şubat 1920.

Rehnüma: 11 Şubat 1919, 1 Ocak 1920.

Sebil'ür-Reşâd: 3 Şubat 1921.

Araştırma Eserler

Abadi. *Türk Verdünü Gaziantep Antep'in Dört Muhassarası*, Gaziantep: Gaziyurt Matbaası, 1999.

Abadie, *Antep ve Dört Kuşatma (1920-1921)*, çev., Kaya Öztaş, İstanbul: Kayhan Mat., 2012.

Avcı, Cemal. "Millî Mücadele Mitingler" Atatürk Ansiklopedisi. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/milli-mucadelede-mitingler/> (erişim 15 Ağustos 2020)

Dai, Adil. *Olaylarla Gaziantep Savaşı*, Gaziantep: 1992.

- Demir, Kenan. "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", *Iğdır Üniversitesi SBD*, S.5, (2014): 57-88. [http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/1732097548_05_Demir_\(57-88\).pdf](http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/1732097548_05_Demir_(57-88).pdf) (erişim 18 Temmuz 2022).
- Demirtaş, Oktay. "Başlangıçtan Günümüze Türk Basınında Alternatiflik Arayışları ve Alternatif Medya Olgusu" Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi, 2016.
- Eraslan, Zeki. "Tarihçi ve Basın", *Türk Basın Tarihi Sempozyumu*, C.1, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., (2018): 129-146.
- Genelkurmay Başkanlığı, *Türk İstiklal Harbi IV'üncü Cilt Güney Cephesi*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2009.
- Gömeç, Saadettin. *Millî Mücadele'de Gaziantep*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989.
- Gönlübol, Mehmet ve Cem Sar, *Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası (1919-1938)*, ATAM, Ankara, 2013.
- Güllü, Ramazan Erhan. "Osmanlı'dan Cumhuriyete Gaziantep Ermenileri", Yüksek lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2009.
- Güngör, Birol. *Antep Harbi*, İstanbul: Eren Yayınları, 2004.
- Küçük, Cevdet. "Sykes-Picot Antlaşması", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt 38, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010, s. 204-206.
- Lohanizade Mustafa Nureddin, *Gaziantep Savunması*, çev., Mehmet Ali Akidil, İstanbul: Kastaş Yayınevi, 2011.
- Metintaş, Mustafa Yahya. "Sykes-Picot Antlaşmasından 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'ne kadar İngiltere ve Fransa'nın Kıbrıs Politikaları", *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, 1/1, (2017): 42-56.
- Mutlu, Cengiz. "Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun Havza'daki Faaliyetlerinin Millî Mücadele'deki Yeri", *CEDRUS*, S.7, (2019): 732-740.
- Özkaya Duman, Olcay. Sancak'tan Devlet'e Hatay Basını (1921-1939), Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2013.
- Özçağlayan, Mehmet. "Gazetelerin Gelişimi ve Gazeteciliğin Geleceği (Yeni Teknolojiler ve Medya Ekonomisi Açısından Genel Bir Değerlendirme)", *Marmara İletişim Dergisi*, 13/13, (2008): 131-159.
- Öztürk, Ayhan. *Millî Mücadele'de Gaziantep*, Kayseri: Geçit Yayınları, 1994.
- Paçacıoğlu, Burhan. "Cumhuriyete Kadar Sivas Basını ve İrade-i Milliye'nin Yeri", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.14, (2003): 77-102.
- Pamuk, Bilgehan. *Bir Şehrin Direnişi Antep Savunması*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2009.
- Solmaz, Mehmet. "Karayılan", *Gaziantep Kültür Derneği Kitap ve Broşür Yayınları*, S.35, Gaziantep, (1964): 20-25.
- Süslü, Azmi. "Osmanlı-Fransız Diplomatik İlişkileri, 1798-1807", *Belleten*, 47/185, (1983): 259-279.

- Şahin, İsmail, Cemile Şahin ve İsmail Şükür. "Ortadoğu'da Emperyalist Güçlerin Gizli Oyunu: Sykes- Picot Antlaşması", *The Journal of Academic Social Science Studies*, S.38, (2015): 241-262.
- Şahiner, Necmeddin. *Mehmed Said Şehit Şahin Bey*, Adana: Hakan Ofset, 1999.
- Şahingöz, Mehmet. "Osmanlı'dan Millî Mücadeleye İstiklâl-i Osmânî Günü Kutlamaları", *Osmanlı Ansiklopedisi*, Ankara, (1999): 194-201.
- Tachjian, Vahe. "La Periode d'Occupation Egyptienne en Cilicie (1832-1840): Changements Economiques et Demographiques", *CHRONOS Revue d'Histoire de l'Universite de Balamand*, Numero 11, (2005): 103-141.
- Topuz, Hıfzı. *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitapevi 2003.
- Türk Dil Kurumu <https://sozluk.gov.tr/> (erişim 12 Temmuz 2022).
- Uğurluer, Murat. "Gaziantep Basın Tarihinin Bilinmeyen Bir Sayfası: Teminat Gazetesi", *Arulis*, S.12, 2022, s.2-5.
- Uzel, Sahir. *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara: Doğu Matbaası, 1952.
- Ünler, Ali Nadi. *Türk'ün Kurtuluş Savaşında Gaziantep Savunması*, İstanbul: Kardeşler Matbaa, 1969.
- Yazıcı, Nesimi. "Takvim-i Vekayi", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt 39, İstanbul: *Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*, 2010, s. 490-492.
- Yazıcı, Nesimi. "Vakayi-i Mısriye Üzerine Birkaç Söz", *OTAM*, 2/2, (1991): 267-278.
- Yetkin, Hulusi ve Mehmet Solmaz. "Gaziantep Savunmasında Şehit Şahin'in Yeri", *Gaziantep Kültür Derneği Kitap ve Broşür Yayınları*, S.34, Gaziantep, (1964): 27-28.

Yazar Hakkında / About Author

**İsmail Hakkı ÜZÜM | Gaziantep Üniversitesi |
ismailhakkiuzum[at]gmail.com | ORCID: 0000-0001-8809-6147**

1988 yılında Gaziantep'te doğdu. İlköğretimi Pazarcık (Kahramanmaraş), ortaöğretimi Gaziantep'te tamamladı. Lisans eğitimini 2011 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde tamamladı. Aynı yıl Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakınçağ Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans Eğitimine başladı. 2019 yılında ise Gaziantep Üniversitesi Yakınçağ Tarihi alanında doktora eğitimine başladı. Şu anda Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde uzman tarihçi olarak görev yapmaktadır. Türk tarihi, Osmanlı Devleti sosyal tarihi, tıp tarihi, Cumhuriyet Dönemi basın tarihi ve Gaziantep kent tarihi alanında akademik çalışmalar yapmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

**İsmail Hakkı ÜZÜM | Gaziantep University |
ismailhakkiuzum[at]gmail.com | ORCID: 0000-0001-8809-6147**

He was born in Gaziantep in 1988. He completed his primary education in Pazarcık (Kahramanmaraş) and high school education in Gaziantep. He completed his undergraduate education at Mustafa Kemal University, Faculty of Science and Letters, Department of History in 2011. In the same year, he started his postgraduate education at Mustafa Kemal University, Institute of Social Sciences, Department of Modern History. In 2019, he started his PhD education in Gaziantep University in the field of Modern History. He is currently working as an expert historian in Gaziantep Metropolitan Municipality. He carries out academic studies in the fields of Turkish history, social history of the Ottoman Empire, history of medicine, press history of the Republican Period and Gaziantep city history. He is married and has a child.

